

dahil edilebilir. Edebiyat çevirilerinin bütün türleri farklı çeviri stratejileri gerektirir ve çevirmenleri de farklı açılardan zorlamaktadır.

2. TÜRKOLOJİ VE KARTVELOJİ’NİN GELİŞİMİ

Türkiye ve Gürcistan arasındaki edebi ilişkilere baktığımızda bunun çok eski zamanlara dayandığını söylemek mümkün değildir. Ancak, Gürcistan’da Türkoloji’nin gelişimi Türkiye’deki Kartveloşi gelişimine nazaran oldukça önde olduğunu söyleyebiliriz. 1919 yılında Tiflis Devlet Üniversitesi bünyesinde “Osmanlıca” dil dersleri başlatılmış, 1933 yılında ise Tiflis Devlet Üniversitesi bünyesinde “Türkoloji” kürsüsü ayrı bir bilim dalı olarak faaliyete geçmiştir. Ve bunu takip eden yıllar içerisinde Gürcistan’ın farklı birçok üniversitesinde Türkoloji bölümleri açılmıştır. Günümüzde de Türk dilini, kültürünü ve edebiyatını bu bölümlerde öğretmeye devam etmektedirler.

1965 yılında ilk sayısı çıkan “Armağani” isimli “Doğu Edebiyatının Eserleri” adlı yıllıkta/derlemede Doğu Edebiyatından şiirler ve öyküler Gürcüceye çevrilmiştir. Yapılan bu çalışmada Türk edebiyatının önemli yazar ve şairlerinin birçok eserine de yer verilmiştir. Bu yayınlanan yıllıklarda eserleri çevrilen Türk yazar ve şairler şunlardır: Nazım Hikmet, Sabahattin Ali, Ömer Seyfettin, Orhan Hançerlioğlu, Haldun Taner, Aziz Nesin, Suat Derviş, Orhan Veli, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri, Bekir Yıldız, Necip Fazıl Kısakürek... vb. (Üstünyer, 2013: 65)

Türk Edebiyatında önemli yere sahip Dede Korkut Hikayeleri, Nasreddin Hoca Fıkraları, Oğuz Name, Köroğlu gibi anonim eserler de Gürcüceye aktarılmıştır.

Köroğlu Destanı’nın Azerbaycan versiyonu farklı dönemlerde birçok çevirmen tarafından Gürcüceye tercüme edilmiştir. Ancak 1975 yılında Lia Çlaidze tarafından “Köroğlu Destanı’nın Gürcü Versiyonu” adlı doktora tezi yazılmıştır. Söz konusu tez 1978 yılında kitap şeklinde Gürcistan’da basılmıştır. Bu kitap 1994 yılında ise Dr. Hacı Ali Necefoğlu ve Dr. Habib İdrisi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. (Üstünyer, 2013: 196) Ayrıca Mustafa Kemal Atatürk’ün biyografisi de Gürcüceye çevrilerek Gürcü okuyucularına sunulmuştur.

Türkiye’de Kartveloşi’nin gelişimi ise Gürcistan’daki Türkoloji’nin gelişimine göre oldukça yakın tarihe dayanmaktadır. 2006 yılında ilk defa Kafkas Üniversitesi bünyesinde Gürcü Dili ve Edebiyatı Bölümü kurularak “Kartveloşi” alanında akademik faaliyetler başlamış ve ardından Türkiye’de bulunan dört farklı üniversitede de Gürcü Dili ve Edebiyatı bölümleri açılmıştır. Ve halen bu üniversitelerde Gürcü dili eğitimi verilmeye devam etmektedir.

Ancak 1940’lı yıllara baktığımızda Türkiye’de Gürcü Edebiyatından Türkçeye ilk çevirilerin yapıldığını görmekteyiz. Gazeteci- Yazar Niyazi Ahmet Banoğlu Gürcüceden Türkçeye ilk çeviriyi yapan kişi olarak tarihe geçmiştir. Gürcü yazarlardan Aleksandre Kazbegi ile Egnate Ninoşvili’nin Öykülerini Kafkas hikayeleri (1936) adlı kitabında Türk okuyucularına ulaştırmıştır. Aleksandre Kazbegi’nin ünlü romanı Elguca’yı ise özet şeklinde çevirmiştir. Bu çeviriyi ise 1941 yılında “Bir Kafkas Romanı-Elguca” ismiyle 1964’de ise “Elguca: Kafkas Aşkı” adıyla yayımlamıştır. (Kazbegi, 2019: 4)

Niyazi Ahmet Banoğlu’nun başlatmış olduğu bu çeviri etkinliğinden sonra birçok isim de çeviri çalışmalarında bulunmaya devam etmiştir. Son yıllarda Fahrettin Çiloğlu’nun hem kaleme almış olduğu eserler hem de yapmış olduğu çeviriler Gürcü kültürünün Türk okuyucularıyla buluşması açısından son derece önemli olduğunu da belirtmemiz gerekir.

2017 yılında Çağdaş Gürcü Edebiyatında sıra dışı öyküler içeren “Sessiz Harfler Antolojisi” adlı kitap çevirisi de Fahrettin Çiloğlu’nun Türkçeye kazandırmış olduğu şahane eserlerden biridir. Kitap yaşayan yirmi Gürcü yazarın birer öyküsünden oluşmaktadır.

3. TÜRKÇEDEN GÜRCÜCEYE ÇEVİRİLMİŞ EDEBİ ESERLER

ABDULHAK HAMİT TARHAN

- Makber “სამარე”, Çev. Sergi Cikia, Tiflis, Sabcota Sakartvelo, 1977.

AHMET HAMDİ TANPINAR

- Huzur “სიმშვიდე”, Çev. Manana Sekhniašvili, Tiflis, Agora, 2019.

AHMET MİTHAT EFENDİ

- Gürcü Kızı Yahut İntikam “ქართული ქალი ანუ შურისძიება”, Çev. Tamar Alpenidze, Yunus Emre Enstitüsü, 2016.

AHMET ÜMİT

- İstanbul Hatırası “ედვინება სტამბოლი”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Siesta, 2015.

ASLI SANCAR

- Harem “ჰარამხანა”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Saga, 2015.

AYŞE KULİN

- Füreya “ფურეია”, Çev. Nino Şengelia, Maka Kiknavelidze, Tiflis, Arete, 2007.

AZİZ NESİN

- Gol Kralı “ფეხბურთის მეფე”, Çev. Giorgi Batiaşvili, Tiflis, Sabcota Sakartvelo, 1987.
- Biz Adam Olmalıyız “კაცს გაგინებენ”, Çev. Osiko Gvarişvili, Batum, Acara, 1994.
- Ah Biz Eşekler “აჰ ჩვენ ვირები”, Çev. Osiko Gvarişvili, Batum, Acara, 1998.

BEKİR YILDIZ

- Bozkır Gelini “შეფადრიანი პატარძალი”, Çev. İrine Gotsiridze, Tiflis: Sabcota Sakartvelo, 1988.
- Kesik El “მოკვეთილი მარჯვენა”, Çev. Çev. İrine Gotsiridze, Tiflis: Sabcota Sakartvelo, 1988.

ÇİLER SÜRGÜN

- Sürgün “გადასახლება”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Agora, 2018.

ELİF ŞAFAK

- Aşk “სიყვარულის ორმოცი წესი”, Çev. İa Kvaçakhia, Tiflis, Palitra L., 2015.
- Baba ve Piç “სტამბოლელი ნაბიჭვარი”, Çev. Ekaterine Maçitidze, Tiflis, Palitra L., 2013.
- Mahrem “ღირსება”, Çev. Gvantsa Garmelia, Tiflis, Palitra L., 2016.
- Bit Palas “რწყილების სსახლე”, Çev. İa Kvaçakhia, Tiflis, Palitra L., 2016.

FAHRETTİN ÇİLOĞLU (PARNA-BEKA ÇİLAŞVİLİ)

- Bir Damla Limon “ერთი წვეთი ლიმონი”, Çev. Elizabed Bjalava, Tsitso Kaikatsișvili, Nana Canașia, Nana Kaçarava, Ketevan Gorgadze, Zaza Tsurtsumia, Zurab Batiașvili, Gela Guniava, Tiflis, Artanuci, 2014.
- Ne Zaman Kar Yağsa “სანამ თოვს”, Çev. Elizabed Bjalava, Tsitso Kaikatsișvili, Nana Canașia, Nana Kaçarava, Lela Dadiani, Tamar Tevdoradze, Zurab Batiașvili, Gela Guniava, Tiflis, Artanuci, 2012.
- Sınır Düşünceleri “სასაზღვრო ფიქრები”, Çev. Nana Kaçarava, Lela Dadiani, Mirian Makaharadze, Tiflis, Artanuci, 2006.
- Cimdik “წამცეცა”, Çev. Elizabed Bjalava, Nana Canașia, Zurab Batiașvili, Tiflis, Artanuci, 2016.

FAKİR BAYKURT

- Yılanların Öcü “გველების შურისძიება” (Çev. İbrahim Goradze) Sabchota Acara, Batum, 1982.
- Çilli “ქორღლიანი ქალი” (Çev. İbrahim Goradze) Sabchota Acara, Batum, 1982.

FIRAT SUNEL

- Salkım Söğütlerin Gölgesinde “ტირიფების ჩრდილქვეშ”, Çev. Nana Canașia, Tiflis, Saga, 2019.

HAKAN GÜNDAY

- Zıyan “ზიანი”, Çev. İrina Labadze, Tiflis, Agora, 2019.
- Daha “კიდევ”, Çev. İrina Labadze, Tiflis, Agora, 2017.
- Malafa “მალაფა”, Çev. Mariam Kvaçantiradze, Tiflis, Agora, 2018.
- Baştan Sona “დასაბამიდან დასასრულამდე”, Çev. İrina Labadze, Tiflis, Agora, 2015.

HALDUN TANER

- Şişhane’ye Yağmur Yağıyordu “აწვიმდა სტამბოლს”, Çev. Lia Çlaidze, Tiflis, Kafkasiuri Sakhli, 2004.

KEVSER RUHİ

- Kehribar Kadınlar “ქარვის ქალები”, Çev. Nana Canașia, Makvala Kharebava, Nana Kacharava, Tiflis, Artanuci, 2016.

NAZIM HİKMET

- Yaşamak Güzel Şey Kardeşim “კარგი რამ არის ცხოვრება”, Çev. Guram Batiașvili, Tiflis, Nakaduli, 1983.
- Henüz Vakit Varken Gülüm “სანამ დრო გვაქვს ძვირფასო”, Çev. Oktay Kazumov, Tiflis, Siesta, 2017.

NERMİN BEZMEN

- Kurt Seyt & Shura “კურტ სეიდი და შური”, Çev. Nana Canașia, Tiflis, Siesta, 2016.

ORHAN HANÇERLİOĞLU

- Ali “ალი”, Çev. Nodar Canașia, Tiflis, Nakaduli, 1966.

ORHAN KEMAL

- Hanımın Çiftliği “ქალბატონის მამული”, Çev. İbrahim Yavuz Goradze, Batum, Sabcota Acara, 1978.
- Vukuat Var “უბედური შემთხვევა”, Çev. Nana Gvარიșvili, Batum, Sabcota Acara, 1974.
- El Kızı “უცხო ქალი”, Çev. İbrahim Yavuz Goradze, Niko Baramidze, Batum, Sabcota Acara, 1990.

ORHAN PAMUK

- Kar “თოვლი”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Bakur Sulakauri, 2011
- Gizli Yüz “ფარული სახე”, Çev. Tamar Alpenidze, Tiflis, Elpi, 2008.
- Benim Adım Kırmızı “მე წითელი მქვია”, Çev. Lia Çlaidze, Tiflis, Bakur Sulakauri, 1998.
- Kara Kitap “შავი წიგნი”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Bakur Sulakauri, 2013
- Kırmızı Saçlı Kadın “წითური ქალი”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Bakur Sulakauri, 2017
- Cevdet Bey ve Oğulları “ჯევედეთ ბეი და ვაჟიშვილები”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Bakur Sulakauri, 2009
- Sessiz Ev “მდუმარე სახლი”, Çev. Lia Çlaidze, Tiflis, Bakur Sulakauri, 2011
- Masumiyet Müzesi “უმანკოების მუზეუმი”, Çev. Ekaterine Akhvlediani, Tiflis, Diogene, 2011

OYA BAYDAR

- Sıcak Külleri Kaldı “დაფერფლილები”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Siesta, 2012.
- Hiçbiryer’e Dönüş “დაბრუნება”, Çev. Nana Canaşia, Tiflis, Siesta, 2012.

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

- Çalığışu “ნარჩიტა”, Çev. Nana Gvarişvili, Batum, Acaris Sakhelgami, 1961.
- Tanrı Misafiri “სტუმარიღვთისა”, Çev. Sergi Cikia, Tiflis, Sabcota Sakartvelo, 1965.
- Tehdit “მუქარა”, Çev. Maka Kaşonia, Tiflis, Sabcota Sakartvelo, 1988.
- Bir İnsan Nasıl Düşer- Yaprak Dökümü “როგორ ეცემა ადამიანი”, Çev. Maka Kaşonia, Tiflis, Sabcota Sakartvelo, 1988.
- Bir Gümrük Kaçakçılığı “კონტრაბანდისტი”, Çev. Viktor Çikaidze, Tiflis, Sabcota Sakartvelo, 1988.

SABAHATTİN ALİ

- Kurt ve Kuzu “მგელი და კრავი” (Çev. Nodar Canaşia), Sakhelgami, Tiflis, 1957.
- İçimizdeki Şeytan “ემმაკი ჩვენს სულში” (Çev. Guram Batiaşvili), Merani, Tiflis, 1972.
- Sıcak Su “ცხელი წყალი” (Çev. Verena Cangidze), Sabchota Sakartvelo, Tiflis, 1988.
- Kürk Mantolu Madonna “მადონა ბეწვის მანტოში” (Çev. Nana Canaşia), Ustari, 2016.
- Kafa Kağıdı “დაბადების მოწმობა” (Çev. Nodar Canaşia), Nakaduli, 1961.

SAİT FAİK ABASIYANIK

- Lüzumsuz Adam “უსარგებლო კაცი”, Çev. Tamar Noneşvili, Tiflis, Agora, 2014.

SUAT DERVİŞ

- Fosforlu Cevriye “ფოსფორიანი ჯვერიე”, Çev. Nodar Canaşia, Tiflis, Sabcota Sakartvelo, 1967.

TAHSİN YÜCEL

- Vatandaş “ვათანდაში”, Çev. İrina Lobadze, Tiflis, Agora, 2015.

YAŞAR KEMAL

- İnce Memed “მემედი შევარდენი”, Çev. Niko Baramidze, İbrahim Goradze, Batum, Sabcota Acara, 1986.

YUNUS EMRE

- Divan “ფიწრის მწვერვალი”, Çev. İmir Mamedli, Red. Makvala Gonaşvili, Tiflis, Gulani, 1996.

4. GÜRCÜCEDEN TÜRKÇEYE ÇEVİRİLMİŞ EDEBİ ESERLER

AKA MORÇİLADZE (აკა მორჩილაძე)

- “სანტა ესპერანსა” Santa Esperanza, Çev. Firuzan Gürbüz, İstanbul, Alfa, 2018.

AKAKİ TSRETELİ (აკაკი წერეთელი)

- “ზაში-აჩუკი” Başı Açık, Çev. G.M. Öztürk, A. Japaridze, M. Tsiklauri, Ankara, Kültür Ajans, 2014.

DATO TURAŞVİLİ (დატო ტურაშვილი)

- “გურჯი ხათუნი” Gürcü Hatun, Çev. Harun Çimke, İstanbul, Kitap Kafe Yayınları, 2015.
- “ჯინსების თაობა” Blucinliler, Çev. Parna-Beka Çilaşvili, Bursa, Ezgi Kitapevi, 2012.

DAVİT KLDİAŞVİLİ (დავით კლდიაშვილი)

- “სამანიშვილის დედანაცვალი” Samanişvili'nin Üvey Annesi, Çev. Parna-Beka Çilaşvili, İstanbul, Epona, 2020.

ERLOM AHVLEDİANİ (ერლომ ახვლედიანი)

- “ვანო და ნიკო” Vano ve Niko, Çev. Parna-Beka Çilaşvili, İstanbul, Dedalus, 2017.
- “კოლო ქალაქში” Sivrisinek Şehirde, Çev. Parna-Beka Çilaşvili, İstanbul, Dedalus, 2014.
- “კაცი, რომელმაც თავი დაკარგა და სხვა ამბები” Kendini Kaybeden Adam, Çev. Yalçın Karadeniz, İstanbul, Dedalus, 2019.

FRİDON HALVAŞI (ფრიდონ ხალვაში)

- “რაც არ უნდა იყოს” Eninde Sonunda, Çev. Fakir Baykurt, Abdurrahman Çetinkaya, Ortadoğu Druck & Verlag, 1988.

GIORGİ SOSİAŞVİLİ (გიორგი სოსიაშვილი)

- “მარტოსულთა ზამთარი” Yalnızların Kışı, Çev. Harun Çimke, Gece, 2017.

GURAM GEGEŞİDZE (გურამ გეგეშიძე)

- “ზღაპარა” Düş, Çev. Fahrettin Çiloğlu, İstanbul, Sinatle, 2004.

İAKİ KABE (იაკი კაბე)

- “გამოსვლის წიგნი” Çıkış Kitabı, Çev. Parna-Beka Çilaşvili, İstanbul, Dedalus, 2020.

İAKOB GOGEBASHVİLİ (იაკობ გოგებაშვილი)

- “ივენანამ რა ჰქმნა?” Ninni Ne Yaptı? Çev. Gül Mükerrerem Öztürk, Asmat Caparidze, Ankara, Kültür Ajans Yayınları, 2016.

İAKOB TSURTAVELİ (იაკობ ცურტაველი)

- “შუმანიკის წამება” Şuşanik, Çev. Parna-Beka Çilaşvili, Othello, 2020.

İLİA ÇAVÇAVADZE (ილია ჭავჭავაძე)

- “მგზავრის წერილები” Bir Yolcunun Notları, Çev. A. Altun, 1989.
- “მგზავრის წერილები” Yolcunun Yazıları, Çev. Asmat Caparidze, Tiflis, Akhali Khdi, 2007.

MİHEİL CAVAHIŞVİLİ (მიხეილ ჯავახიშვილი)

- “ეშმაკის ქვა” Şeytanın Taşı, Çev. İbrahim Yavuz Goradze, İstanbul, Total Müşavirlik, 1988.
- “ლამბალო და ყაშა” Lambalo ve Kaşa, Çev. Parna-Beka Çilaişvili, İstanbul, Paris, 2017.
- “კვაჭი კვაჭანტირაძე” Madrabaz Kvaçi, Çev. Parna-Beka Çilaişvili, İstanbul, Paris, 2017.
- “თეთრი საყელო” Beyaz Yaka, Çev. Parna-Beka Çilaişvili, İstanbul, Epona, 2020.

NAİRE GELAŞVİLİ (ნაირე გელაშვილი)

- “მე ის ვარ” Ben Oyum, Çev. Parna-Beka Çilaişvili, Alabanda, 2018.

NİNO SADGOBELAŞVİLİ (ნინო სადგობელაშვილი)

- “თავშესაფერი” Huzur Evi, Çev. Harun Çimke, Gece Kitaplığı, 2016.

NODAR DUMBADZE (ნოდარ დუმბაძე)

- “მარადისობის კანონი” Sonsuzluk Yasası, Çev. A. Altun, İstanbul, Yılmaz, 1990.
- “კუკურაჩა” Kukuraça, Çev. G. İbrahimova, Çelidze, Ankara, Yazıt, 1990.
- “მზიანი ღამე” Güneşli Gece, Çev. Fahrettin Çiloğlu, İstanbul, Dedalus, 2015.
- “მე ვხედავ მზეს” Güneşi Görüyorum, Çev. M. Karaören, 1969.
- “მე, ბეზია, ილიკო და ილარიონი” Ben, Ninem, İliko ve İlarioni, Çev. Parna-Beka Çilaişvili, İstanbul, Dedalus 2018.

OTAR ÇİLADZE (ოთარ ჭილაძე)

- “გზაზე ერთი კაცი მიდიოდა” Yolda Bir Adam Gidiyordu, Çev. Fahrettin Çiloğlu, Aylak Adam, 2015.

REZO TABUKAŞVİLİ (რეზო თაბუკაშვილი)

- “13 დღე” 13 Gün, Çev. Harun Çimke, Gece Kitaplığı, 2017.

ŞOTA RUSTAVELİ (შოთა რუსთაველი)

- “ვეფხისტყაოსანი” Kaplan Postlu Şovalye, Çev. B. Dindar, Z. Abidin Makas, Samsun, Eser, 1991.

ZVİAD KVARATSHELİA (ზვიად კვარაცხელია)

- “ფორმა N100” Üçe Yirmi Kala, Çev. Harun Çimke, Gece Kitaplığı, 2017.

5. SONUÇ

Çalışmamızda Türk ve Gürcü Edebiyatında geçmişten günümüze değin yapılmış olan iki dil arasındaki edebi çeviriler incelenmiştir. Dergilerde yer alan şiir çevirilerine yer verilmemiş, daha çok basımı yapılan kitaplar çalışmamızın konusu içerisinde yer almıştır. Eserleri çevrilen yazarları

alfabetik sırayla belirtmemizdeki amaç ise kaynaklara daha hızlı bir şekilde ulaşılmasını sağlamaktır. İki dost komşu ülke olan Türkiye ve Gürcistan arasındaki ilişkiler yüzyıllar öncesine dayanmasına rağmen edebi ilişkilerin yakın zamanda oluştuğunu görmekteyiz. Türkçeden Gürcüceye aktarılan metinler Gürcü edebiyatından Türk Edebiyatına aktarılan metinlere göre oldukça fazladır. Ancak buna karşın, son zamanlarda Gürcü Edebiyatından Türkçeye de çevirilerin giderek arttığını söyleyebiliriz. Türkiye’deki Gürcü Dili ve Edebiyatı bölümlerinin katkılarıyla bu sayının ileriki yıllarda daha da artacağını ümit etmekteyiz. Çalışmamızda Türkçe - Gürcüce çeviri çalışmalarına dikkat çekmek ve literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Eruz, S. (2010). Çokkültürlülük ve Çeviri, Multilingual, İstanbul.
- Even-Zohar, I. (2012). “Yazınsal Çoğuldizge İçinde Çeviri Yazının Durumu” (Çev. Saliha Paker), Çeviri Seçkisi II Çeviri (bilim) Nedir?, Yay. haz. M. Rifat, 2. baskı, Ss. 125-133.
- Gürçağlar, Ş. T. (2016). Çevirinin ABC’si, Say Yayınları, İstanbul.
- Kartuli Ganmartebiti Leksikoni -ქართული განმარტობითი ლექსიკონი.(1986). Açıklamalı Gürcüce Sözlük, Tiflis.
- Kazbegi, A. (2019). Kafkas Aşk Elgûca (Çev. Niyazi Ahmet Banoğlu), Mevsimler Kitap, İstanbul.
- NPLG, The National Parliamentary Library of Georgia, <https://www.nplg.gov.ge/eng/home>, Erişim Tarihi: 21/05/2020.
- Paz, O. (2012).“Söz Sanatı ve Söze Bağlılık Açısından Çeviri” (Çev. A. Cemal), Çeviri Seçkisi II – Çeviri (bilim) Nedir?, Yay. haz. M. Rifat, 2. baskı, Ss. 97-107.
- Pohling, H. (1971). “Zur Geschichte der Übersetzung. Studien zur Übersetzungswissenschaft”, Beihefte zur Zeitschrift Fremdsprachen III/IV. Leipzig, 125-162.
- Türk Dil Kurumu. (1988). Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Üstünyer, İ. (2013). Gürcistan’da Türk Edebiyatı Çalışmaları, Fenomen Yayıncılık, Erzurum.
- Vermeer, H.J. (2012). “Çevirinin Doğası-Bir Özet” (Çev. Ş. Bahadır -D. Dizdar), Çeviri Seçkisi II – Çeviri (bilim) Nedir?, Yay. haz. M. Rifat, 2. baskı, Ss. 165-173.